

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA PSYCHOLOGIE

POSTOJE UČITELŮ K NÁSTUPU DVOULETÝCH DĚTÍ DO MŠ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Aneta Řehořová

Předškolní a mimoškolní pedagogika: Učitelství pro MŠ

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Jana Miňhová CSc.

Plzeň 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni dne 20. dubna 2018

.....

Aneta Řehořová

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí mé práce paní Janě Miňhové Doc. PhDr. CSc. za vedení mé bakalářské práce, za vstřícnost, připomínky, cenné rady a čas, který mi věnovala při konzultacích a opravě.

Poděkování bych také chtěla vyjádřit své rodině a nejbližším za podporu při studiu, porozumění a motivaci v těžkých chvílích.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá otázkou přijetí dvouletých dětí do mateřských škol. Je to velmi řešené téma, ke kterému se vyjadřuje také mnoho psychologů. Ze strany odborníků převažují spíše negativní názory, jsou však i tací, kteří si myslí, že je uvedení dvouletých dětí do mateřských škol bezproblémové a přínosné jak pro děti mladší, tak pro děti starší. V teoretické části je probírána vývojová psychologie batolat, podrobněji analyzovaný první a druhý rok a nahlédnutí do vztahu dítěte a matky. V práci je řešena historie, jak tomu bylo dříve. V další kapitole jsou rozebrána rizika a přínosy faktu, kdy by děti navštěvovaly MŠ. Vyskytují se zde také názory některých psychologů a výzkumů, které se týkají uvedeného tématu. Najdeme zde seznámení s chodem školky, na který by si musely zvyknout dvouleté děti. V praktické části byl vytvořen dotazník, který vyplnilo 382 pedagogů, z toho také dvě studentky oboru Učitelství pro MŠ, kde bylo zkoumáno, zda je práce s takovými dětmi náročná či nikoliv. V závěru se nachází vyhodnocení, zda je mateřská škola pro děti od dvou let vhodnou institucí.

Abstract

Bachelor thesis deals with two-year-old children in the Czech kindergartens. It is a very discussed, which is also expressed by many psychologists. Experts are more likely to have negative opinions, but there are also those who believe that bringing two-year-olds to nursery schools without problems and beneficial to both younger children and children is terrible. In the theoretical part is described developmental psychology of children, more detailed first and second year and knowledge of child and mother relationship. I was also interested in history as it was before. In the next chapter I analyzed the risks and benefits of the fact that children attended the kindergarten.

I have also stated the views of some psychologists and scholars who are concerned with the subject. There is also an introduction to the nursery, because many people who do not know how to get involved in kindergarten. In my practical part, I created a questionnaire filled out by 382 teachers, including two students in the field of Teaching for the kindergarden where I was interested in whether the work with such children is difficult or not. In conclusion, it assesses whether a kindergarten for children from two years of age is an appropriate institution.

Klíčová slova

Dvouleté děti, vývojová specifika, historie péče o dvouleté děti, přínosy a rizika, vztah s matkou, mateřská škola

Keywords

Two-year-old children, developmental specifics, history of care for two-year-old children, benefits and risks, relationship with mother, kindergarden

Použité zkratky

MŠ – mateřská škola

Č. – číslo

RVP PV – Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

Tj. – to je

Aj. – a jiné

Obsah

Úvod	8
1. Teoretická část	9
1.1. Vývojová specifika období batolete	9
1.1.1. Batolecí věk – 1-3 roky	9
1.1.2. První rok života	12
1.1.3. Druhý rok života	14
1.2. Vztah dítěte s matkou	15
1.3. Historie a pohled na nástup dvouletých dětí do MŠ	16
1.4. Rizika nástupu dětí od dvou let do mateřských škol	17
1.4.1. Rizika pro dítě	18
1.4.2. Rizika pro rodinu	18
1.4.3. Rizika pro mateřskou školu	18
1.5. Přínosy nástupu od dvou let do mateřských škol	19
1.5.1. Přínos pro děti	19
1.5.2. Přínosy pro rodinu	20
1.5.3. Přínosy pro mateřskou školu	20
1.6. Pohledy psychologů na nástup dvouletých dětí do MŠ	20
1.7. Přehledová studie výzkumů zaměřených na nástup dvouletých dětí do MŠ	21
1.8. Organizace dne	22
1.8.1. Volná hra	23
1.8.2. Stravování	23
1.8.3. Řízená činnosti	23
1.8.4. Hygiena	24
1.8.5. Pobyt venku	24
1.8.6. Odpočinek	24
2. Praktická část	25
2.1. Dotazník:	25
2.2. Analýza dotazníkového šetření	26
2.2.1. Shrnutí výsledků šetření	40
Závěr	41
Seznam literatury	42

Úvod

„Chyby první výchovy nás provázejí celým životem, proto nejpřednější stráž lidského pokolení je v kolébce.“ Jan Amos Komenský

Otázku, zda je pro dítě staré dvou let vhodné, aby navštěvovalo mateřskou školu, si klade mnoho lidí. Téma dvouletých dětí je velmi rozšířeno v České republice a názory se výrazně liší i přes to, že v jiných zemích je toto opatření zcela běžné. Mísí se zde názory, že dítě není ještě fyzicky ani psychicky připravené a také to, že mateřská škola není pečujícím zařízením, ale institucí vzdělávací. Na druhou stranu se staví ti, co zastávají pozitivní názor, že může dítě obohatit sebe a ostatní děti a my bychom se neměli opírat o vývojovou psychologii, nýbrž o výzkum. Podobného pozitivního názoru jsou i autoři knihy *Péče o nejmenší: Boření mýtů* (2012).

Teoretická část se zabývá nejprve vývojovou psychologií, kde se zaměřuje hlavně na batolecí věk, což je období, kdy děti nastupují do mateřské školy. Poté se věnuje samostatně prvnímu a druhému roku. Následně je řešen vztah matky s dítětem, neboť je matka pro dítě nejvýznamnější osobou, a proto by s ní dítě mělo trávit čas, jak jen to bude možné. Zajímavé je také zmínění výzkumu, který prováděla paní A. Benešová. Zabývá se zde přístupem matek k zařazení dětí do institucionální péče. Názor matek se tehdy podstatně lišil (Koťátková, 2014).

Dále nahlédneme do historie péče o dvouleté děti, jak se postupně péče vyvíjela a měnila. Dříve fungovaly pro děti mladší tří let jesle, ty se staly posléze nechtěnými a kritizovanými. Postupně došlo k jejich úpadku. Ze strany rodičů zmizel zájem o péči pro děti mladší tří let, a proto se zapojení dvouletých dětí do péče přestala řešit.

Přijmutí dvouletých dětí do MŠ s sebou nese přínosy, ale také rizika – ty budou v práci podrobně rozebrány.

V praktické části jsou užity dotazníky, které byly určeny pro učitelky mateřských škol. Vybrané byly právě ony, protože s dětmi pracují a jsou to expertky ve svém oboru. Mají tedy dost zkušeností na to, aby vyjádřily, jak na ně celá situace působí a jaké mají zkušenosti a názory.

1. Teoretická část

1.1. Vývojová specifika období batolete

V této kapitole se budeme věnovat vývojové psychologii. Nejdříve se podíváme na batole celkově a poté se zaměříme konkrétněji na první věk života a na dvouleté děti, které jsou pro tuto práci klíčová.

1.1.1. Batolecí věk – 1-3 roky

Vývoj motorických dovedností

Batolata rády experimentují, učí se ovládat svoje tělo. Proto pohyby opakují a zdokonalují. Uspokojují tím potřebu orientace v prostředí. Jsou pro něj významné dva druhy pohybu, a to *retence* – setrvání v prostoru či udržení objektu a *eliminace* – upuštění, opuštění toho, kde chce být. Dítě se učí dodržovat čistotu právě, když je schopné zvládat funkci svěračů (*eliminaci, retenci*). Dítě by se tomu mělo učit, až bude přiměřeně zralé, když je dítě nuceno k jejímu nácviku předčasně, může to vést k problému.

Dítě si s chutí dojde/doleze tam, kam potřebuje. Je pro něj důležité podnětné prostředí, aby mohlo být aktivnější. Potřebuje předměty, které nebudou nudné, nebo stereotypní, ale budou lákavé a srozumitelné. *Lomoce* je znak úspěšného vývoje, přechod na vyšší úroveň a zvyšuje sociální status dítěte. Rodiče budou jinak pohlížet na dítě, které ještě nechodí, než na dítě, které je stejně staré a už chodí. Vývoj chůze u dítěte postupuje tak, že nejdříve se bude v samostatné chůzi ujišťovat. Po chůzi po rovině zkusí stoupat do schodů s upřednostňováním jedné nohy napřed. Poté začne při výstupu do schodů nohy střídat a postupně se naučí chůzi různě náročnou. Vývoj motoriky může být nerovnoměrný, ale i přes to je to období výrazného motorického rozvoje.

Potřeba aktivity je pro batole značná, když je mu bráněno, mívá bouřlivé reakce a jako kompenzační chování používá palec k dumlání. Postupně se zpomaluje tempo tělesného vývoje. Vzrůstá hmotnost přibližně o 5 kg a růst do výšky je až 20 cm. Mění se celková stavba těla. Dítěti nedominuje hlava, ale postupně se prodlužují dolní končetiny. Zpevňuje se kosterní svalstvo a kostra osifikuje. Rozvíjí se také jemná motorika. Pouští předměty přibližně ve 12 měsících, poté je schopné manipulovat s drobnými předměty (Vágnerová, 2012).

Vývoj poznávacích procesů

Rozvoj těchto procesů se projevuje změnou přístupu ke světu, ten vychází z lepší orientace a chápání reality. Opět je zde důležité podnětné prostředí, které je zdrojem informací a slouží k pochopení různých vztahů a souvislostí a jejich kategorizaci. Vědomí pravidel se u dětí může odrážet až ve výrazném lpění na rituálech a pravidlech. Pro dítě znamenají pravidla a známost prostředí pocit bezpečí.

Vytváří se způsob uvažování, kde dítě manipuluje se znaky a symboly tj. dítě si dovede představit nějaký objekt, činnost a její výsledky, aniž by je muselo provádět, nebo vidět. Symbol můžeme chápat jako zastoupení nějakého předmětu, obrázku prostřednictvím něčeho jiného. Například kamínek je pro dítě bonbon. První symboly bývají konkrétnější. V procesu symbolického myšlení má také důležitý význam *odložená nápodoba*. Dítě napodobuje nějakou činnost dávno potom, co ji u někoho vidělo. Stejný základ má také hra na „jako“, jenž obsahuje stejné prvky. Například když dítě krmí panenku, myje ji apod. Je to na úrovni symbolického chápání a dítě chápe, že je to jako a ne skutečnost.

Symbolická hra má různé kognitivní funkce. Umožňuje dítěti experimentovat se získanými poznatky a potvrdit platnosti různých pravidel. Dítě tak porozumí jednotlivým souvislostem a vztahům. Symbolická hra má také emotivní hodnotu. Umožňuje dítěti, aby se tak vyrovnalo s tlakem vnějšího světa a přizpůsobovalo jej, alespoň dočasně svým potřebám. Důležitým předpokladem pro rozvoj symbolického myšlení je pochopení trvalosti okolního světa. Batole chápe, že se jedna věc nebo bytost může objevovat v jiném čase a na jiném místě. Jeho představa je však velmi konkrétní, a když vidí například dítě s míčem, který také vlastní, myslí si, že je to jeho míč. Pochopení trvalosti je základem *předpojmů*, tj. dítě má potřebu označovat různé objekty, se kterými se setká nějakým jménem. Zná určitou rasu psa, ale kdyby spatřilo jinou, zdráhalo by se mu použít stejné označení. Pojem je důležitou jednotkou symbolického poznání, která už má explicitní charakter. Dítě se pak lépe orientuje ve světě. Aby dítě mohlo pochopit jejich podstatu, musí si uvědomit, že mezi sebou jednotlivé vlastnosti nějak souvisejí.

Předpokládá se, že čeho si batolata všimnou a co si budou myslet, závisí na úrovni jejich aktuálního poznání a způsobu uvažování.

Orientace v prostoru se zlepšuje s rozvojem samotné *lomoce*, díky které má dítě možnost vidět z různých směrů a vzdáleností a jednotlivé poznatky porovnávat (Vágnerová, 2012).

Orientace v čase je obtížnější. V průběhu druhého roku jsou děti schopné rozlišit časovou sekvenci dvou událostí a jejich chápání budoucnosti se projevuje očekáváním, co se bude dít v návaznosti na přítomnost. Vzdálenější čas je pro batole neznámý pojem, a proto je ani nezajímá.

Batolata nejsou také schopna pochopit význam počtu dříve než po druhém roce. Chápání množství je pro ně úplně na začátku. S rozvojem fungováním lidské mysli je to tak, že již malá batolata umí monitorovat pohled jiného člověka na určitý objekt. Co sleduje, jej muselo nějak zaujmout. Můžeme to považovat za rozvoj schopnosti, brát v úvahu psychický stav jiného člověka. Dítě batolecího věku má o světě dost informací, ale znalosti jsou útržkové, protože jim chybí propojení (Vágnerová, 2012).

Vývoj paměti a pozornosti

V batolecím věku pokračuje rozvoj mozkových struktur, které slouží paměti. U krátkodobé paměti se uchovávají informace o aktuálním dění. Pokud se tyto informace nedostanou do centra pozornosti, tak se velmi rychle vytrácí (během 15-30 vteřin).

U implicitní paměti batolata uchovávají různé dovednosti. Funguje zde schopnost oddálené nápodoby, ta se objevuje u dětí již na začátku batolecího věku. Když děti vidí, jak si někdo hraje s panenkou, dokáží si to uchovat a při hře užijí podobný způsob hry.

Autobiografická paměť se u dětí v batolecím věku příliš nerozvíjí. Uchovávají velmi málo osobních vzpomínek. Aby děti rozvíjely svou autobiografickou paměť, je třeba chápat sebe sama jako objekt. I tak nejsou děti v batolecím věku schopné uchovat si vzpomínky, na které by si ve starším věku vzpomněly. To má za příčinu fyziologická nedozrálость některých oblastí v mozku (především hipokampu a prefrontální kůry). Mají tedy jiné zpracování a uložení informací (Šulová, 2010).

Vývoj jazykových schopností

Jazyk slouží jako komunikační kód. Je také základním nástrojem sociální adaptace. Podle úrovně jazykových dovedností lze poznat rodinné prostředí. Děti potřebují dobrý model, od kterého budou napodobovat a osvojovat si jazykový systém. Právě nápodobou děti rozvíjejí všechny složky řeči. V batolecím věku bývá rozvoj řeči spojen s typickými nepřesnostmi. Nejčastěji se chybuje u nadměrné generalizace. Dítě používá slovo pro označení příliš velkého počtu objektů nebo činností. Například *haf* pro ně není označení jen pro psy, ale také pro podobná zvířata. Opačnou chybou je omyl přílišného zúžení, tehdy dítě používá určité slovo pro konkrétní objekt

či situaci. V batolecím věku se sémantická složka řeči velmi rozvíjí. Největší rozvoj je mezi 18. a 24. měsícem, kdy se slovník dětí přibližně zdesetinásobí.

Ve věku 1,5 roku může mít dítě slovní zásobu čítající 25 slov a ve věku šest let obsahuje jeho slovní zásoba přibližně 15 000 slov (Atkinson a kol., 1995, str. 364, in Bělinová, 1967).

Pro rozvoj jazyka je důležité se dítěti individuálně věnovat. Dobré jsou různé interakční hry, prohlížení obrázků, jazykové hry, rytmické říkanky aj.

Receptivní řeč (porozumění řeči druhých) se u batolete rozvíjí dříve než expresivní řeč (schopnost se vyjádřit). Přibližně do dvou let o sobě mluví dítě ve třetí osobě. Až od třech let začíná s užíváním slova já, což je spojeno s vývojem autonomie – formuje se vlastní já (Šulová, 2010).

Emoční vývoj

Významným vývojovým úkolem je udržení emoční rovnováhy v situaci, která navozuje opačné emoce. Nemělo by dojít k tomu, aby nepřevládla negativní varianta, ať už jde o zahanbení, úzkost, vztek, i když i k něčemu takovému může docházet. Emoční prožívání u batolat má své znaky. Batolata snadno reagují hněvem či vztekem na aktuální frustraci. Reagují zlostně také na překážku, která jim brání k dosažení cíle. Objevují se u nich pocity studu jako reakce na překročení nějaké normy. Začínají si také uvědomovat rozdíl mezi očekáváním rodičů a jejich vlastním jednáním. Můžeme se tedy setkat s projevy lítosti. Strach pociťují při pocitech nejistoty, nebo je spojen s vývojovou proměnou kognitivních funkcí. V batolecím věku se také mění vztah k lidem, už se nebojí cizích osob, zejména pokud je s nimi někdo známý. Na druhou stranu na počátku tohoto období ještě narůstá intenzita ze separační úzkosti, ta začne klesat až na konci druhého roku.

1.1.2. První rok života

Soňa Kořátková považuje první rok života dítěte, jako skrytý základ. Musíme říci, že se již v této době vytvářejí výchozí pozice pro všechny zásadní komponenty lidství (Kořátková, 2014, str. 17). Její slova můžeme potvrdit tím, že se v prvním roce zdokonaluje rozvoj celého pohybového aparátu, což umožňuje ovládnutí prostoru, ovlivňuje začátky konkrétního myšlení, podporuje postupné přetváření bezcílných úkonů na účelně zaměřené aktivity (Bělinová, 1967, str. 62.).

Vývoj motorických schopností a tělesný vývoj

Ukazatelem dobrého tělesného a duševního vývoje je přiměřený vývoj jeho pohybů. Dítě potřebuje dobré sociální podmínky, materiální a prostorové vybavení a výchovné požadavky. Při zmíněných nedostatcích může docházet k celkovému zpomalení vývoje v motorické oblasti. V prvním roce života, se dítě vyvíjí nejrychleji. Ztrojnásobuje svou poporodní hmotnost, koncem kojeneckého období váží přibližně 10 Kg. Začínají se prořezávat zuby (dolní dříve než horní). Častost močení závisí na množství vypité tekutiny a na funkci močových orgánů. Kojence ještě nevysazujeme na nočník, to můžeme praktikovat až ve druhém roce věku, kdy se začíná vytvářet volní regulace vyprazdňování, což je složitý děj (Bělinová, 1969).

Důležitá je pro děti posloupnost. Nejpřirozenější pro kojence je osvojit si motorické funkce v horizontální poloze na bříšku/zádech a až postupně přejít do vertikální polohy.

Vývoj poznávacích procesů a myšlení

Ve 3. měsíci se zdokonaluje pohyb rukou, což je významné, protože ruce jsou pro dítě druhým nejdůležitějším prostředkem pro poznávání světa a předmětů kolem něho.

Nejdříve se u něho objevuje manipulace nspecifická, kdy si předměty vybírá nezávisle na jejich vlastnostech a poté (od 8. měsíce) nastupuje manipulace specifická. Manipulace specifická už je znakem toho, že dítě již uplatňuje jednoduché, konkrétní myšlení. Dalším důkazem, že dítě již myslí, se ukazuje v tom, že používá předměty k dosažení určitého cíle.

Vývoj jazykových schopností

Kojenecké období je období přípravné „předřečové“ období. Vývoj řeči můžeme sledovat ve dvou úrovních: porozumění (*percepce řeči*) a aktivní forma řeči (vokalizace).

Emoční vývoj

První sociální rozlišující projevy se objevují v 5. měsíci života a to ve vztahu na osoby známé a neznámé. Osobu blízkou kojenec rozezná až ve druhé polovině prvního roku. Reaguje na ni celkovým oživením nebo úsměvem. Od 7. do 9. měsíce na sebe upozorňuje pláčem a žvatláním. Mimiku začne zapojovat v 9. měsíci. Dospělý se pro kojence stává nejvýznamnějším sociálním partnerem, ale už v tomto věku se vytváří vztahy mezi dětmi. Již můžeme rozpoznat samotářské a společenské děti. Je zde typická labilita citových reakcí (Vágnerová, 2012).

1.1.3. Druhý rok života

Vývoj motorických schopností a tělesný vývoj

Tělesný růst se zpomaluje, už není tak rychlý jako u kojence. Na konci druhého roku váží děti od 12 do 13 kg. Mladší batolata chtějí vše vykonávat sama, dokáží samostatně jíst a pít, ale je nutné dokrmování dospělým. Učí se používat nočník.

Zdokonaluje si chůzi, ta se stává koordinovanou a harmonickou. Chůze mu umožňuje poznávat prostředí a zlepšuje si prostorovou orientaci. Při poznávání nových předmětů dochází k vytváření nových vztahů (větší dostupnost předmětů), a právě osvojování předmětové činnosti je v popředí v tomto věku. Manipulace s předměty přináší dítěti nové dovednosti, které se dále rozvíjí například schopnost rozlišování. Při hře dítě rádo pozoruje ostatní a poté napodobuje, tím se rozšiřují zkušenosti dítěte. Napodobovací hry se zdokonalují a později se z nich stávají hry námětové. Zdokonaluje se také motorika rukou a oka (Bělinová, 1969).

Vývoj poznávacích procesů a myšlení

Setrvání u jedné činnosti je velmi krátkodobé. Převažují zrakové vjemy.

Emoční vývoj

Začíná se vykreslovat osobnost dítěte. Prohlubují se také osobní kontakty. Stále přetrvává labilita citů. Velmi snadně vznikají záporné emocionální projevy. Dítě požaduje splnit všechna přání, ale má problém s jejich vyjádřením. Můžeme vyzorovat také projevy vzdoru a mrzutosti. Ve druhém roce se také rozšiřují sociální vztahy z matky a otce na ostatní blízké osoby, se kterými se dítě často setkává. Složitější city, jako je radost a spolecitění, se začínají rozvíjet až koncem druhého roku, dítě navíc projevuje požadavek sounáležitosti a sebeuplatnění.

Vývoj jazykových schopností

Formují se všechny stránky řeči jako je například porozumění, rozšiřování slovníku, výslovnost aj. Je rychle rozvinuto chápání slovního označení předmětů, ale vztah mezi předmětem a slovem je nestálý. Není jasně vyhraněná představa o pojmenování předmětu, dítě se těžko orientuje na základě slova. Dítě nejdříve dokáže splnit jednoduché příkazy od dospělého a později (18. měsíc – 21. měsíc) začíná chápat řeč dospělého. Společně s rozvojem řeči se rozvíjí také mechanická paměť. Jeho slovník obsahuje cca 300 slov. U dětí tohoto věku má negativní dopad v podobě ovlivnění řečového projevu (až úpadek) přizpůsobování se novému prostředí (Bělinová, 1969).

1.2. Vztah dítěte s matkou

Stálý kontakt s jednou osobou je pro dítě považován za hlavní vývojovou potřebu, která je podmínkou pro jeho úspěšné plnění vývojových úkolů. Touto osobou by měla být biologická matka dítěte. V batolecím období je důležité, aby se v péči o dítě nestřídalo příliš lidí.

Aby dítě mohlo pronikat do okolního světa, je pro něho nezbytné se odpoutat z těsné vázanosti na matku. Separální proces by měl probíhat pozvolna. Dítě by mělo prožít spolehlivou vazbu s matkou dostatečně dlouhou dobu, aby získalo trvalý základ jistoty. Když dítě pozná, že došlo příliš daleko za své meze, potřebuje se vrátit k matce a zjistit, že je vše v pořádku. Mladší děti si v průběhu odpoutávání od matky vytvářejí vztah k přechodným objektům jako například k plyšovým medvídkům a hračkám.

Odpoutání od matky je horší pro chlapce než pro dívky. U chlapců nejde jen o postupné uvědomování existence samotné bytosti oddělené od matky, ale také jde o pochopení odlišnosti pohlaví. Naopak dívkám zůstává matka jako vzor.

Problémy se separací mohou být různé. Buď jsou na vině rodiče, kdy může jít o nevyřešení partnerských vztahů, nebo neochota matky k připuštění separace, nebo může jít o nedostatečně rozvinuté kompetence dítěte či jeho postižení (Vágnerová, 2012).

Rozlišujeme aktivní separaci a pasivní separaci. Při aktivní separaci se dítě se může samo rozhodnout. Vzdaluje se od matky s vědomím toho, že když ji bude potřebovat, vrátí se k ní. Vzdaluje se na takovou vzdálenost a dobu, jaká je pro něj přijatelná. Při pasivní separaci je dítě od matky odloučeno někým jiným, situaci neovlivní. Dítě do tří let reaguje na pasivní odloučení protestem a snaží se přivolat matku zpět. Každé dítě je odlišné a bude vhodné, když přirozeně a na základě svých dispozic dozraje ve třech až čtyřech letech k potřebě trávit s vrstevníky čas bez neustálé přítomnosti člena úzké rodiny (Koťátková, 2014).

Socializace

Nejdůležitější část socializačního rozvoje probíhá v batolecím období v rámci rodiny. Dítě získává vědomí rodinné identity. V tomto rodinném společenství se učí mnoha dovednostem, získává zde pro něj podstatnou jistotu, která je potřebná k následnému rozšiřování svého sociálního teritoria, aniž by bylo dítě nejisté. K tomu dochází až v předškolním věku. Teritorium domova je pro něj místo, které dobře zná a cítí se zde bezpečně, není tam pro něj nic neznámé. Až od dvou let

rozdílí známé teritorium o část vnějšího prostředí, kde se dobře orientuje, například zahrada, cesta k babičce.

V batolecím věku se dítě přestává bát dospělých. Lidi rozlišuje na známé, blízké, cizí. Dále podle pohlaví – žena, muž a podle věku dospělý a dítě. Vztah k ostatním dětem závisí na zkušenostech konkrétního dítěte se sourozenci. Tyto vztahy dítě přenáší i na své současníky. Zpočátku si hrají batolata osamoceně v blízkosti svých vrstevníků, ale postupem času jsou schopná si hrát společně. Důležitá je pro ně přítomnost dospělých, hlavně v počátcích rozvoje sociálních dovedností. V pozdějším věku už dětskou hru tak výrazně neovlivní (Vágnerová, 2012).

1.3. Historie a pohled na nástup dvouletých dětí do MŠ

Nejčastějším zařízením péče, určené pro děti do tří let byly jesle, opatrovny a mateřské školy. Několik dalších typů zařízení pro nejmenší děti vzniklo v 19. století. Nejstarší zařízení byly nalezince, ty pečovaly o děti nechtěné nebo odložené. Pro děti bez rodičů zde byly sirotčince. Mezi další zařízení patřily dětské nemocnice pro děti nemocné, nebo chorobince pro děti s nevléčitelnými nemocemi.

Ve druhé polovině 19. století existovaly také vzdělávací instituce. Byly to třeba opatrovny nebo jesle, mateřské školy a dětské zahrádky. První české jesle vznikly v roce 1884. Právě jesle v tu dobu sloužily jako péče pro děti ze sociálně slabších rodin. Největší rozvoj jesle zaznamenaly v poválečném období. Naopak v šedesátých letech 20. století zažily úpadek a byly velmi kritizovány. Děti trávily v jeslích mnoho času (někdy i celý týden), prostředí bylo sterilní s pečovatelkami v bílém a děti byly dlouho odloučeny od rodin (Kropáčková, 2016).

V osmdesátých letech 20. století se situace s jeslemi zlepšila, ale stále se vyvíjely. Jesle byly brány jako výchovné zařízení, která dbala o zdravý tělesný a duševně harmonický vývoj pro děti do tří let.

V devadesátých letech došlo ke změně, která měla vliv na předškolní vzdělávání. Začal převažovat názor, že by měly matky zůstat se svými dětmi doma co nejdéle. Prodloužila se doba mateřské dovolené až na 4 roky a jesle byly ze zákona vypuštěny. Proběhla optimalizace sítě obou zařízení. Zásadou nedostatku dětí vymizely jesle a mateřských škol ubylo.

V roce 2004 bylo zjištěno, že je v mateřských školách v České republice nedostatečná kapacita pro děti od 3 let. To je jedním z důvodů, proč šla otázka zařazení dětí od dvou let do mateřských

škol stranou a proč se v zákoně počítá s dětmi od 3 let. O institucionální péči pro mladší děti nebyl zájem ani ze strany rodičů.

Nyní je poptávka po zařízeních pro děti mladších tří let vyšší než nabídka. Předškolní vzdělávání začíná mít prioritní postavení jak v politice, tak i ve společnosti. Jesle už nepřípadají v úvahu. Objevil se tedy návrh o zařazení dětí od dvou let do mateřských škol. Jde o pomoc jak rodičům usnadnit profesní a společenský život. Byla již zavedena některá pomocná opatření, jako je otcovská dovolená, podpora vzniku firemních školek a podobně. V současné době lze čerpat rodičovskou dovolenou od dvou do čtyř roků života dítěte. Rodiče volí délku mateřské dovolené dle svých možností. Jak se vyvíjí společnost, mění se také nároky rodin, a proto rodiče, kteří chtějí odejít z mateřské dříve, budou muset řešit to, kam umístí své dítě. Jesle nebyly doposud nahrazeny žádnou jinou podobnou institucí (Kropáčková, 2016).

Přístup matek k zařazení dítěte do kolektivního zařízení

Součástí závěrečné práce A. Benešové (2010) byl také výzkum zabývající se zjištěním, kdy matky na mateřské dovolené počítají s umístěním dítěte do kolektivního zařízení. Dotazování proběhlo přes internetový server pro rodiče předškolních dětí. Zúčastnilo se celkem 105 matek.

Výzkum obsahoval 3 otázky:

- *Jak dlouho plánujete být doma s dítětem?*
- *Jak zajistíte péči o dítě v případě, že nastoupíte do zaměstnání, než můžete dát dítě do MŠ?*
- *Jaký věk je podle vašeho názoru vhodný pro vstup do MŠ?*

U první otázky byla nejvíce označovaná odpověď 3 roky (67,6%). Při druhé otázce byla nejčastější odpověď – zatím o tom neuvažuji (61,7%). U třetí otázky opět 3 roky (60,9%). Výsledky výzkumu jsou velmi překvapivé, protože ukazují, že matky nemají tak velký zájem o péči pro dítě do dvou let a přistupují ke svému dítěti velmi zodpovědně a citlivě. Nutné je však podotknout, že výzkum je 8 let starý. Nyní je možné, že matky podlely mediím a tlaku zaměstnavatele a mají zájem o dřívější nástup do práce (Kořátková, 2014).

1.4. Rizika nástupu dětí od dvou let do mateřských škol

Následující rizika a přínosy platí pro děti mezi druhým až třetím rokem, ne pouze pro dvouleté. Pro děti mladší dvou let je zapojení do mateřské školy v současné době naprosto nepřijatelné. Pokud je třeba zajistit péči o dvouleté dítě mimo rodinu, je nutné zajistit péči chůvy

nebo instituce, která se na péči o děti raného věku výhradně specializuje (Kropáčková, 2016). Na druhou stranu tomuto názoru oponuje kniha *Péče o nejmenší: boření mýtů*, kde se tvrdí, že je umístění dětí mladších tří let do MŠ pouze mýtus, který je rozšířen v České republice a šíří ho lidé neznalí v tomto oboru. Navíc tvrzení lidí, kteří prohlašují, že zařazení denní péče jsou škodlivá, není podloženo fakty. A nebere se v potaz ani názor psychologů (Hašková, 2012).

1.4.1. Rizika pro dítě

Mezi největší riziko pro dítě patří nezralost. Každé dítě je připraveno v jiný okamžik na odpoutání od rodiny a nástup do mateřské školy. Nikdy nemůžeme určit pravou dobu. Nemůžeme to určit ani věkem dítěte. Může být i dítě, které se dobře adaptuje již ve dvou letech, ale také může být dítě, které nebude schopné adaptace ještě ve čtyřech letech.

Mezi další riziko patří nedostatečná adaptace. Když už je dítě zralé, potřebuje dostatečný čas k adaptaci. Pokud nebude zajištěna dostatečná adaptace, může dojít k dlouhodobým problémům. Například ve vývoji řeči, až k úpadku při změně prostředí. Dalším rizikem je nepřehlednost prostředí. Pro některé děti může být prostor mateřské školy velký, nepřehledný, neznámý. Špatná je také nepřiměřená délka pobytu. Jen málo zaměstnavatelů poskytuje zkrácené pracovní úvazky, a tak jsou děti vystaveny dlouhodobému pobytu ve školce, kterou moc neznají. Pro dítě není optimální strávit ve školce osm a více hodin. S tím přichází i další riziko, a to nadměrná zátěž dítěte. K tomu může dojít, když je dítě zapojeno do kolektivu starších dětí, a to nejen zvýšeným hlukem, rychlými pohyby, ale také velkým počtem dětí (Kropáčková, 2016).

1.4.2. Rizika pro rodinu

Nejedním z rizik pro rodinu je odpoutání dítěte. Nástup do mateřské školy je pro dítě velkou změnou a psychickou zátěží. Odpoutání je ale náročné také pro rodiče. Dítě si může oblíbit nějakou učitelku, což se stává velmi často, a je fixováno na jednu osobu. Rodiče se mohou cítit ohroženi a žárlit. Dalším rizikem pro rodiče je častá nemocnost dítěte. Dítě je ve školce v kolektivu až 24 (ve speciálních třídách až 14 dětí). Čím mladší dítě je, tím je pro něj vyšší riziko, že bude nemocné. Takto malé děti ještě nemají dostatečně vyvinutý imunitní systém.

1.4.3. Rizika pro mateřskou školu

Mezi rizika pro mateřské školy můžeme zařadit například nepřípravenost prostředí, což je asi největším rizikem. To může být například při nepřiměřeném počtu dětí v mateřské škole,

nebo nedostatečném množství personálu, nebo nedostatečné úpravě podmínek vzdělávání. Důležité je také říci, že většina hraček v mateřských školách jsou pro děti od 3 let.

Dalším rizikem pro mateřskou školu je integrace dítěte. Pro děti raného věku je příznivější nástup do malé skupiny stejného věku, než naopak do velké smíšené třídy dětí. Problém je, že většina školek na vesnicích je smíšených a jednotřídních. Příchod dvouletého dítěte je tak náročný také pro pedagoga, který musí připravit činnosti jak pro dvouleté děti, tak i pro šestileté, což není jednoduché vzhledem k rozdílné úrovni vyspělosti dítěte (Kropáčková, 2016).

1.5. Přínosy nástupu od dvou let do mateřských škol

Abychom na nástup dvouletých dětí do mateřských škol nehleděli jen z negativního hlediska, uvedeme zde také některé přínosy.

1.5.1. Přínos pro děti

Prvním přínosem pro dítě je jeho celkový rozvoj. V mateřské škole je dítěti poskytována péče od kvalifikovaných pedagogických pracovníků a každá mateřská škola má vypracovaný vlastní vzdělávací program, který je sestaven na základě RVP PV. Je tedy zajištěno, že se bude dítě rozvíjet v každé vzdělávací oblasti. Andersson, který prováděl ve Švédsku studii, dokonce ukazuje, že když dáme dítě do zařízení denní péče mezi 6. až 12. měsícem, bude se mu dařit. Zařízení ale musí být kvalitní.

Dalším přínosem je zapojení mezi vrstevníky. Každý člověk je rád, když je ve společnosti dalších lidí, stejné to je také s dětmi (Kropáčková, 2016).

Přínos můžeme najít také ve variabilitě prostředí. Mateřská škola může dítěti nabídnout velmi podnětné prostředí. Nejde pouze o hračky, ale také o didaktické pomůcky a činnosti, které by doma nebyly umožněny.

Pozitivní také je, že se v mateřské škole podporuje samostatnost. Dítě se nemůže vždy spolehnout na to, že mu bude okamžitě vyhověno. Pozitivní vliv na ostatní děti mají starší jedinci, dítě se od nich učí a získává nové dovednosti. Je důležité zažít pocit, že něco umí sami.

V neposlední řadě je také dobré, že si děti zvyknou na pravidelný režim, což patří mezi základní potřeby a dětem to prospívá.

1.5.2. Přínosy pro rodinu

Jedním z pozitiv pro rodinu je zajištění kvalitní péče o jejich děti. Mateřská škola je institucí, která nabízí velmi kvalitní péči. Dalším přínosem je jistota, že bude o děti postaráno, když rodiče potřebují zajistit péči mimo rodinu. Další jistota je stálost prostředí po celou dobu předškolního vzdělávání. Kladem pro rodinu je také zajištění stravování a pitného režimu. V mateřské škole je dbáno na pravidelnost stravování a pitného režimu, což nemusí být v každé rodině zvykem. Užitečná jsou také poskytovaná poradenství. Při naskytnutí problému se rodiče bez obav mohou obrátit na pedagogy. Ti jim pomohou, nebo je odkáží na poradenská zařízení, psychology, logopedy a další odborníky.

1.5.3. Přínosy pro mateřskou školu

Pozitivem pro mateřskou školu je zvyšování prestiže a kvality. Například zařazování dětí raného věku je hnacím motorem pro další zlepšování rozvoje pedagogických pracovníků. Mezi další přínosy patří spolupráce s rodinou. Bez spolupráce nelze, aby fungovala kvalita vzdělání a prestiž školy. Benefitem pro mateřskou školu jsou také finance. Každé dítě zajistí mateřské škole finanční prostředky. V mateřských školách, kde jsou volná místa, mohou tyto místa zaplnit mladší děti. Nebudou se tak rušit školy nebo třídy (Kropáčková, 2016).

1.6. Pohledy psychologů na nástup dvouletých dětí do MŠ

V této kapitole se podíváme na to, jaké již byly prováděny výzkumy a na jejich výsledky. Uvedeme také některé psychology, kteří řeší otázku zařazení dvouletých dětí do institucionálních zařízení, nebo jen odloučení dětí od matky.

Známý dětský psycholog Václav Mertin si stojí za tím, že dvouleté dítě do mateřské školy nepatří. Mateřská škola nenahradí rodinné prostředí, které dítě v tomto věku potřebuje. Zdůraznil také to, že bychom neměli hledat řešení v institucích, ale spíše investovat do rodiny. Jeho tvrzení odůvodnil tím, že se u dítěte teprve vytvářejí pevné vazby k lidem, kterými jsou obklopeni. Tyto vazby se vytváří v prvním roce a ještě ve druhém roce nejsou hotové. Také tvrdí, že dvouleté děti potřebují individuální přístup, nekomunikují verbálně a nedokáží si říci, kdy budou chtít vykonat potřebu (LUŠ, ČTK, 2017). Podobná slova tvrdila již Marie Montessori - *Ve věku tří let už má dítě položeny základy své lidské osobnosti, do tří let věku vše vstřebává, pak teprve analyzuje. Teprve tehdy začíná potřebovat pomoc školských zařízení.*

Opěrným bodem při rozhodování o tom, zda jsou zařízení denní péče škodlivá, bývá pro psychology také teorie vazby od Bowlbyho a spolupracovnice Mary Ainsworth z 20. století. Teorie byla postavena na základě studií dlouhodobě odloučených dětí od rodičů. Spočívá v tom, že je pro celkový vývoj emoční a sociální důležité, aby si dítě vytvořilo bezpečný vztah s osobami, o které se poté opírá při svém dalším vývoji. Pokud dítě takovou osobu nemá, dochází v teorii k narušení následného vývoje. Bowlby se svou společnicí čerpali z několika studií, od Harlowových experimentů odloučení mláďat od matky po dlouhodobě odloučených dětí od rodiny. Vazba ukazuje to, že když dítě od brzkého věku vyrůstá trvale bez osoby jemu blízké, může dojít k závažnému narušení vývoje (Šulová, 2004).

Zmínit zde můžeme také Matějčka, známou českou autoritu. Zajímal se o výzkum citové deprivace v brzkém věku, konkrétně se věnoval týraným, nechtěným, zneužívaným a zanedbávaným dětem. Zdeněk Matějček je citován dokonce mezinárodně, což je výjimečné. Stejně jako teorie vazby bývá jeho výzkum často dezinterpretován (Hašková, 2012).

1.7. Přehledová studie výzkumů zaměřených na nástup dvouletých dětí do MŠ

Můžeme zde zmínit také článek od K. Alison Clare-Stewart, kde jsou shrnuty první výzkumy péče o děti. Je zde poukázáno na to, že děti, které navštěvují zařízení denní péče, jsou agresivnější. Některé výzkumy však ukazují i pozitivnější výsledky. Ukázalo se také, že byly děti úzkostnější. Učitelé ale tvrdili opak. Z tohoto článku nebylo možné uvést konkrétní závěry na zařazení dětí do denní péče před třetím rokem. Článek bývá pro svou negativitu využíván pro podporu tvrzení škodlivosti denní péče.

Provádět výzkum v této oblasti je velmi náročné a nákladné, neboť se musí provádět dlouhodobě, abychom zjistili pozdější dopady na člověka. Také je několik faktorů, které musíme brát v potaz a to například v jakém věku děti začaly navštěvovat zařízení, jaká byla kvalita zařízení a jestli jsou dopady na dítě dlouhodobé, či krátkodobé (Hašková, 2012).

Výzkum, který plní faktor dlouhodobé studie je od švédského psychologa Bengta-Erika Anderssona. Zabývat se studií dětí od půl roku do 25 let. Nedostatek této studie je v tom, že nebral v potaz právě kvalitu péče, to odůvodnil tím, že ve Švédsku je péče velmi kvalitní. Ve Švédsku je péče o děti dokonce nejkvalitnější. Dokládá to i studie, která zkoumala 18 zemí a zjistila, že Švédsko poskytuje pro dítě mimo domov nejkvalitnější péči. Výsledkem studia Anderssona

je fakt, že čím dříve děti navštěvovaly denní zařízení, tím měly lepší výsledky ve škole. Až 70% dětí před jedním rokem prokazovalo dobré výsledky jak ve školním prospěchu, tak v adaptaci na školu a sociálních dovednostech.

Další dlouhodobou studii provedl výzkumný tým, který vedl Jay Belsky. Výzkumný tým použil data o amerických dětech od Národního institutu zdravá studie lidského rozvoje rané péče o dítě a vývoj mladistvých. Belsky se o psychické dopady na děti zajímal a publikoval od 70. let 20. století. První výsledky byly negativní, Belsky nepočítal s dlouhodobými dopady a kvalitou zařízení. To však uznal v pozdější studii. Výsledky zkoumání byly o něco negativnější. Lepší výsledky měly děti, které zkusily kvalitnější denní péči, než děti s horší kvalitou. Děti v denních školkách měly více problémové chování v šesté třídě. Musíme ale podotknout, že kvalita péče v USA je rozdílná, než ve Švédsku a méně kvalitní.

Poslední studie, kterou zde zmíníme, je z Velké Británie. Zaměřovala se na děti do 4 let. Výsledkem bylo, že pokud měli lidé pracující v zařízeních denní péče univerzitní pedagogické vzdělání, děti nevykazovaly problematické chování. Podstatnější zde spíše byl typ domácího prostředí (Hašková, 2012).

Fakta, která se shodují v jednotlivých mezinárodních výzkumech

Zde uvedeme fakta, na kterých se mnozí z mezinárodních výzkumníků shodují. Zatím neexistují žádné studie, které nepodporují názor, který je v České republice rozšířený o tom, že jsou zařízení denní péče pro děti do tří let škodlivá. Existuje mnoho studií, které se věnovaly dětem ve věku do jednoho roku. Nemůžeme tedy stavět stejný názor na děti od dvou do tří let. Nesmíme také zapomínat na faktory, jako jsou kvalita péče a rodinné prostředí. U rizikových rodin bude pro dítě lepší navštěvovat denní péči dříve, než být doma s rodiči. Stejně tak mu bude prospívat kvalitní péči s málo dětmi, vystudovanými pečovatelkami. Je pravděpodobné, že když budou denní péče navštěvovat děti do jednoho roku, budou se více rozvíjet. Z dlouhodobého hlediska nejsou dopady tak silné (Hašková, 2012).

1.8. Organizace dne

Pro mladší děti je den v mateřské škole náročný. Musí si zvykat na velkou skupinu vrstevníků a dospělých, je pro ně nové také prostředí, velké množství věcí a prostor. V této kapitole si přiblížíme to, jak to ve školce každý den probíhá, jaký je denní režim. Lépe si poté představíme,

co bude muset dvouleté dítě zvládat, jaké na něj budou kladeny nároky a co ho ve školce čeká (Svobodová a kol., 2010).

Organizace během dne v mateřské škole by měla být co nejvíce podobná životu dítěte doma s tím, že by se měly současně vytvářet podmínky pro optimální rozvoj. Je důležité říci, že pro vzdělávání v mateřské škole nejsou důležité jen řízené činnosti, ale vše, co se děje, je podstatné.

1.8.1. Volná hra

Spontánní činnost, dítě si samo volí prostředky, formu, hračky a také spoluhráče. Dítě může být hráč, nebo pozorovatel. Do hry by neměl být nikdo nucen a pedagog by měl hlídat, aby se neobjevovalo destruktivní chování vůči hračkám nebo asociální prvky nebo dokonce zárodky šikany. Proto je potřebné si ve školce zvolit nějaká pravidla. Pokud nejsou pravidla porušovaná, učitelka hru nepřerušuje, spíše funguje jako pozorovatel, spoluhráč, nebo koriguje chování dětí či napomáhá při problémech. S volnou hrou se dítě setkává například při ranním nástupu do školky. Při volné hře děti navazují sociální kontakty se svými vrstevníky, přijímají pravidla hry a také se učí novým vědomostem, zkušenostem, dovednostem.

1.8.2. Stravování

Po volné hře na děti čeká svačina. Poté se setkávají se stravováním ještě při obědě a po spaní, kdy dostávají druhou svačinu. Společné stravování ve školce je pro děti přínosné. Učí se jak skupinově, tak individuálně v praktických dovednostech, přijímání zdravého životního stylu, nebo v sociálním učení. Nastává zde problém v tom, že na učitelkách leží odpovědnost za množství jídla přijímaného dítětem. Díky stravování ve školce má dítě možnost ochutnat jídla, která doma neochutná. Strava je zde připravovaná dle dodržování zdravotně-hygienických parametrů a je vyvážená. Dítě se učí sebeobsluze, může pomoci druhým, samostatnosti a osvojuje si základní pravidla stolování. Po svačině se může pokračovat ve volné hře (to záleží na čase a na tom, jak má školka připravený třídní program). Nebo se přistupuje k řízené činnosti.

1.8.3. Řízená činnosti

Řízenou činností se rozumí vše, co pedagog záměrně a cílevědomě připravil s vědomím nějakého cíle. Řízená činnost se může objevovat také na vycházce. Dítěti přináší profesionálně zprostředkované poznávání světa. Je vytvořen prostor pro získávání nových vědomostí, dovedností, schopností a zkušeností. Nabízené činnosti jsou tematicky propojené a vytvářejí

smysluplný celek. Měly by vycházet ze zkušeností a zájmu dětí, navazovat na ně a také doplňovat, aby bylo dosaženo naplnění klíčových kompetencí (Svobodová a kol., 2010).

1.8.4. Hygiena

Hygienické návyky se v mateřské škole postupně zdokonalují a dítě si je upevňuje. Mělo by vědět, kdy si čistíme zuby, myjeme ruce a jak se obsluhovat na toaletě.

1.8.5. Pobyť venku

Dítě by mělo mít hlavně dostatek volného pohybu a pobytu na čerstvém vzduchu. Nejideálněji by děti měly trávit čas venku, na školní zahradě, ale je v pořádku zařazovat také vycházky. Školní zahrada je zvláště pro městské děti prostředí, kde se mohou volně a bezpečně pohybovat a poznávat přírodu. Děti mohou také pozorovat různé jevy, rostliny, zvířata a přírodu. Po příchodu z venku děti čeká oběd, a následně odpočinek a spánek.

1.8.6. Odpočinek

Po náročném dni si dítě potřebuje odpočinout. Pro děti je však tato potřeba individuální, některé děti vydrží spát, některé děti naopak. V mateřské škole se dětem čte obvykle pohádková kniha. I starší děti by si měly ale odpočinout, mohou buďto u čtení pohádky, nebo se jim můžeme individuálně věnovat s grafomotorickými listy. Relaxace dětem umožňuje zpracovat informace, regenerovat síly. Už po obědě odchází některé děti domů. Jiné odpočívají, spí a po spánku na děti čeká druhá svačina a volná hra (Svobodová a kol., 2010).

2. Praktická část

Téma dvouletých dětí je velmi diskutované jak mezi odborníky, tak širokou veřejností. Hlavním cílem bakalářské práce bylo zjištění, jakého názoru se zastávají ti, kteří by s dvouletými dětmi pracovali nebo už dokonce pracují. Vedlejším cílem bylo zjištění nového řešení péče o dvouleté děti.

V praktické části byl zvolen sběr dat formou metody dotazníků. Dotazník patří mezi kvalitativní metody a je snad nejužívanější metodou pro výzkum vůbec. Dotazník je psaný soubor otázek. V rámci dotazníku respondent čte otázky, interpretuje jejich význam a následně na ně odpovídá (Kumar, 2015 in Skutil, 2010).

V dotazníku byly použity uzavřené otázky a poté tvrzení o dvouletých dětech při zapojení do denního režimu v MŠ. U těchto otázek je vybráno škálování, protože jsem učitelky nechtěla tlačit do jednoznačné odpovědi. Z důvodu zájmu o náhradní východisko ze současné situace zůstala poslední otázka otevřená. Byla to otázka č. 17. *Co si myslíte o zapojení dvouletých dětí do organizace dne? Jak byste vyřešil/a otázku dvouletých dětí?*

Vrátilo se celkem 382 dotazníků, na které odpovídali pedagogové z mateřských škol, z toho pouze čtyři muži. Vzhledem k tomu, že procentuálně vycházejí muži na 1%, jejich názor neovlivňuje celkový výsledek dotazníku. Nicméně mi přišlo zajímavé porovnání názoru mužů a žen a také, zda se názory liší věkem. Výsledky jsou uvedené dle průměru převažujících odpovědí.

2.1. Dotazník:

1. Jsem:
2. Váš věk:
3. Jak dlouho působíte ve své profesi?
4. Jste sama matkou? Máte děti?
5. Máte zkušenosti s dvouletými dětmi v MŠ?
6. Jaké jsou Vaše zkušenosti s dvouletými dětmi v MŠ?

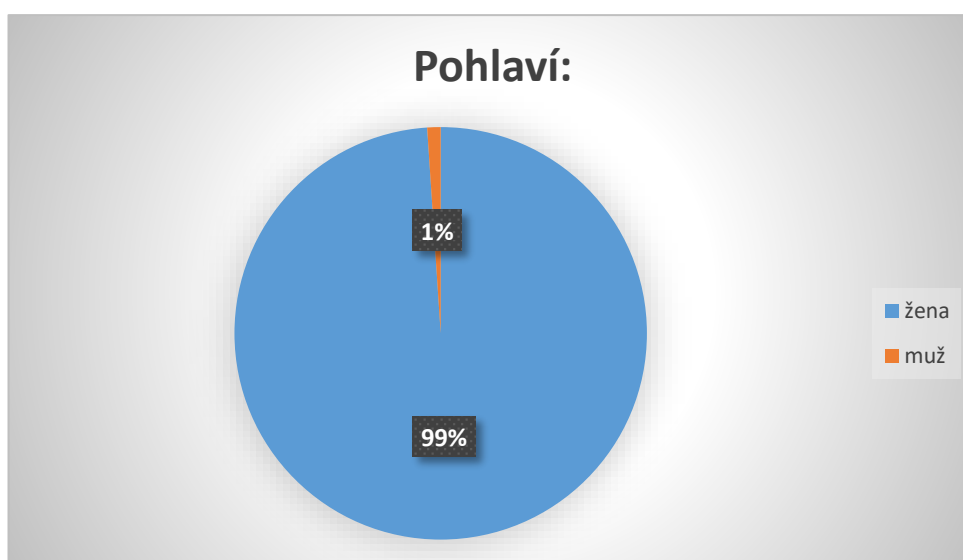
Následují tvrzení o dvouletých dětech, během organizace dne v mateřské škole. Označte tvrzení, ke kterému se přikláníte. Máte možnosti od 1 do 5. Jedna zastupuje ano, 3 už je mezi ano a ne a 5 je jednoznačné ne.

7. Dvouleté dítě zvládne ranní nástup do MŠ a snadno se rozloučí s matkou.
8. Dokáže se při volné hře samo zabavit a najít si činnost, která ho bude bavit.
9. Udrží pozornost při řízené činnosti.
10. Dítě mladší tří let se dokáže zapojit do řízené činnosti.
11. Dokáže porozumět zadání učitelky/učitele.
12. Je schopné se samo nasvačit/naobědvat.
13. Dokáže si dojít na toaletu, nebo dokáže říci, kdy potřebuje vykonat potřebu.
14. Je schopné se převléknout na vycházku.
15. Dvouleté dítě je schopné jít na vycházku.
16. Zvládne jít ve dvojici s ostatními dětmi během vycházky.
17. Co si myslíte o zapojení dvouletých dětí do organizace dne? Jak byste vyřešil/a otázku dvouletých dětí?

2.2. Analýza dotazníkového šetření

1. Otázka: Jsem: žena/muž

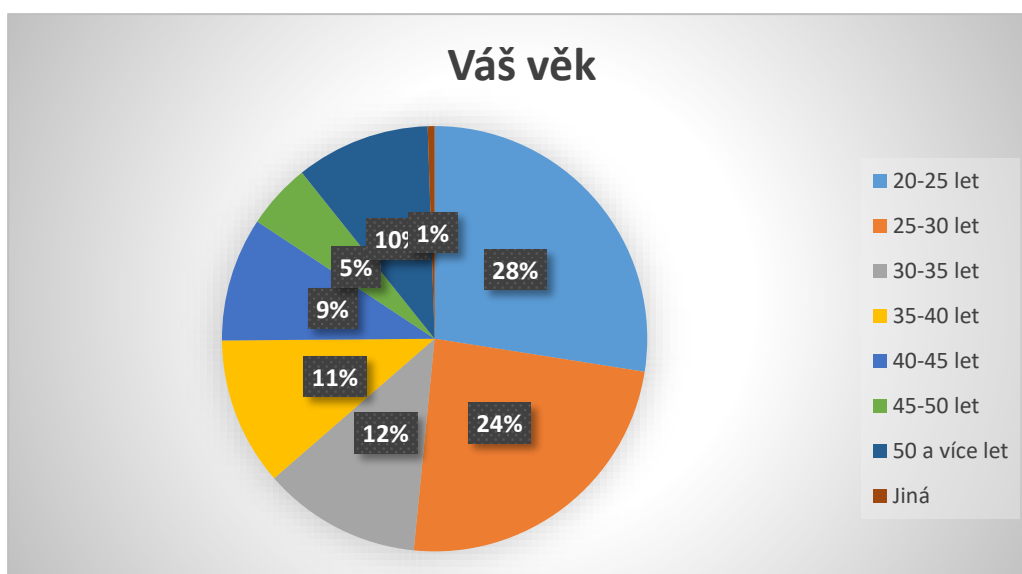
Hlavním úkolem bylo dozvědět se, kolik z dotázaných bude ženského pohlaví a kolik se zúčastní respondentů opačného pohlaví. Zúčastnilo se celkem 378 žen a 4 muži, na grafu proto můžeme vidět značnou převahu respondentek ženského pohlaví. Účast byla následná: Ženy od 20 do 30 let – 193, 30 až 40 let 89, 40 až 50 let 55 a 50 a více let 41.

Obrázek 1: počet zúčastněných mužů a žen na dotazníku

2. Otázka: Váš věk:

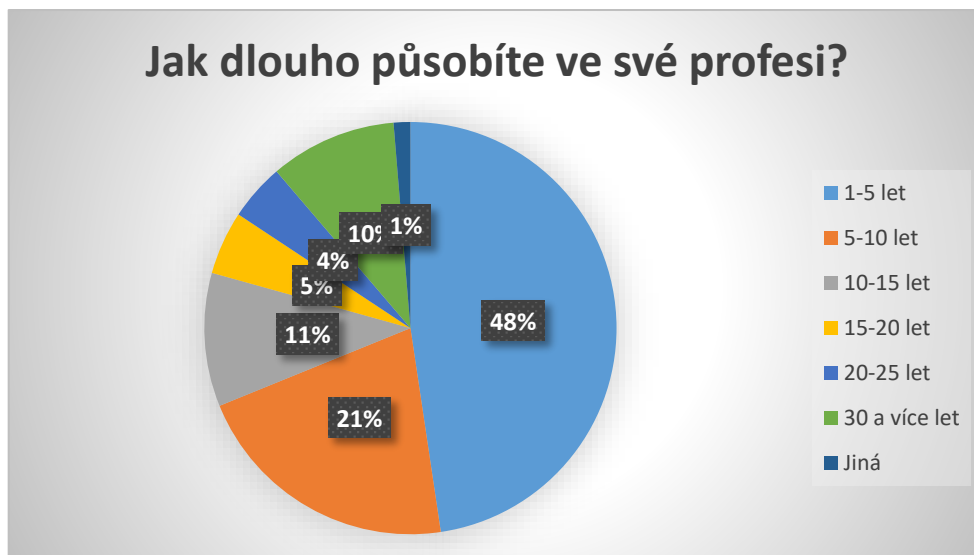
Druhá otázka se týká věku dotázaných. Bylo zkoumáno, zda se budou názory lišit také věkem a jak se budou lišit názory mladších, začínajících učitelek a dlouhodobě učících učitelek. Na grafu 2 můžeme vidět, že účast byla opravdu pestrá a převažovala účast mladších učitelek. U otázky byla možnost *jiná*, pro případ, že by dotazník vyplňovala i starší učitelka, ale tuto možnost si vybrala respondentka ve věku 35 let, která nevěděla, kam se přiřadit a poté 61 letá respondentka. Zúčastněným mužům bylo od 20 do 30 let.

Obrázek 2: Věk respondentů

3. Jak dlouho působíte ve své profesi:

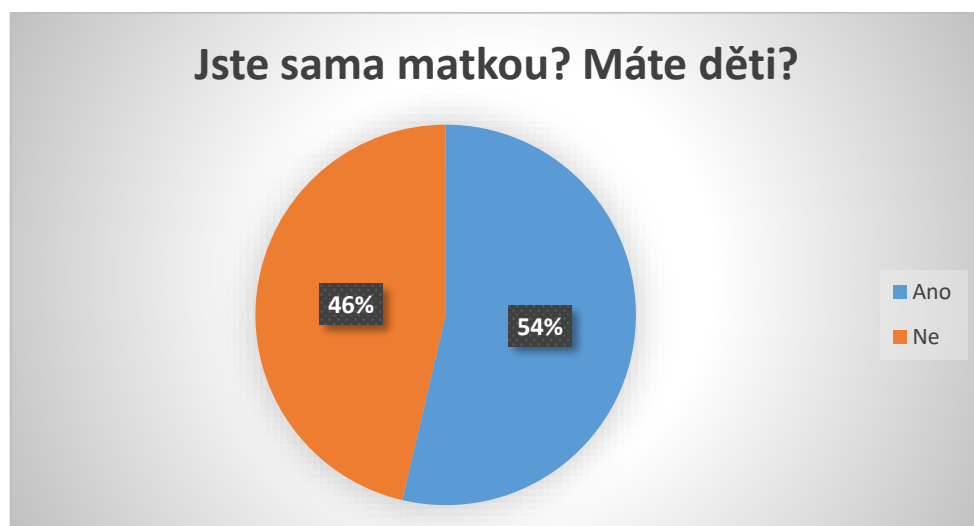
Otázka číslo tři byla zvolena za účelem zjištění, jak dlouhá je praxe zúčastněných učitelek. Na obrázku 3 můžeme vidět, že nejdelší praxi měli respondenti od 1 do 5 let a dále od 5 do 10 let. Dalších 5 respondentů mělo jinou odpověď. Byly to dvě studentky učitelství pro MŠ, dále délka působení v profesi 41 let a 27 let a další respondentka měla desetiletou praxi, nevěděla ale, kam svou odpověď zařadit. Muži měli nejdelší praxi od 1 do 10 let. Ženy ve věku 20 až 30 let měly praxi 1 až 5 let, 30 až 40 leté měly praxi 5 až 10 let, 40 až 50 leté ženy měly praxi 20 až 30 let a 50 a více leté měly praxi 30 a více let.

Obrázek 3: Doba působení respondentů v profesi učitele v MŠ

4. Jste sama matkou? Máte děti?

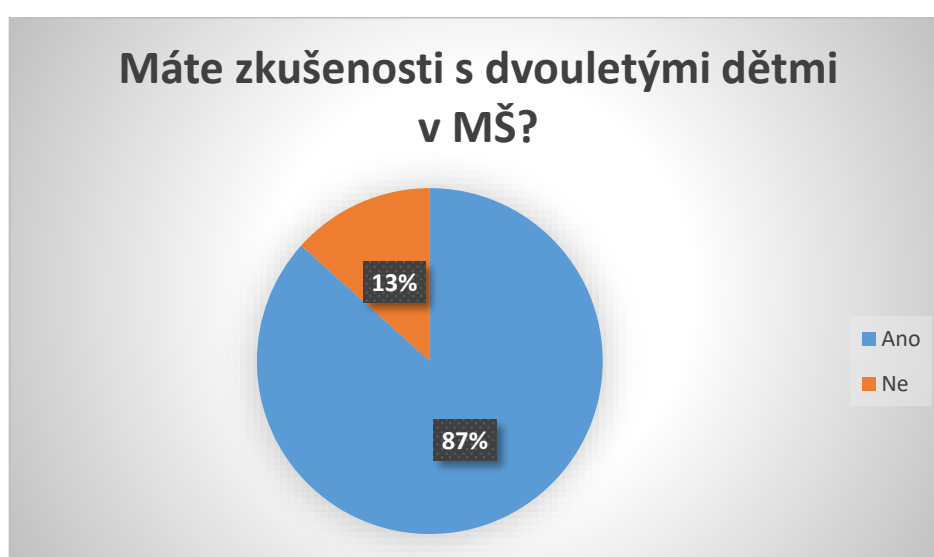
Otázka číslo 4 byla vybrána se záměrem, jestli budou mít stejné názory dotázané učitelky, které dítě mají a lépe se tak vcítí do role matky, nebo učitelky, které ještě dítě nemají. Celkem 205 respondentů má dítě a 177 je bezdětných. 4 dotázaní muži odpověděli, že jsou všichni bezdětní, 167 žen ve věku od 20 – 30 let uvedlo, že jsou také bezdětné, od 30 do 40 let ženy uváděly, že už dítě mají (70 z nich). 54 žen ve věku od 40 do 50 let uvedlo, že jsou také matkou a stejně tak 40 žen z kategorie 50 let a více už dítě také má.

Obrázek 4: Poměr respondentů s dětmi/bez dětí

5. Máte zkušenosti s dvouletými dětmi v MŠ?

Vysoká účast respondentů, kteří mají zkušenost s dvouletými dětmi v MŠ, na dotazníku je dobrou zprávou, neboť kdyby se dotazníku zúčastnili jen respondenti/respondentky, které/kteří zkušenosti nemají žádné, výsledky dotazníku by neměly silnou hodnotu. Bylo udivující, že převažuje odpověď ano. Celkem 331 respondentů už má zkušenost s dvouletými dětmi v MŠ a pouze 51 zkušenost nemá. Konkrétněji všichni 4 muži zkušenost s dvouletými dětmi má, dále 170 žen ve věku 20 – 30 let zkušenost má také, 84 žen ze skupiny 30-40 let zkušenost má také, 47 ze skupiny věku 40-50 let má zkušenost a 32 z kategorie 50 a více let má také zkušenost.

Obrázek 5: Počet respondentů se zkušenostmi s dvouletými dětmi v MŠ

6. Jaké jsou Vaše zkušenosti s dvouletými dětmi v MŠ?

Již při sestavování této otázky bylo očekáváno, že na ní nebude brán takový důraz, šlo pouze o potvrzení k závěrečnému vyhodnocení výzkumu. Zkušenosti převažují negativní – 277 respondentů, pozitivních 79 a žádné zkušenosti nemá 16 dotázaných. Zkušenosti respondentů v konkrétních oblastech se ukáží díky následujícím dotazům, avšak dotázaní muži uvedli, že mají dva pozitivní zkušenost, dva negativní zkušenost, ženy ve věku 20-30 let uvedly, že 143 z nich má negativní zkušenost, 84 z žen od 30-40 žen má také negativní zkušenost, 47 žen ve věku od 40-50 má také negativní zkušenost a ve věku 50 a více převažují také negativní zkušenosti a to 32.

Obrázek 6: Zkušenosti respondentů s dvouletými dětmi v MŠ

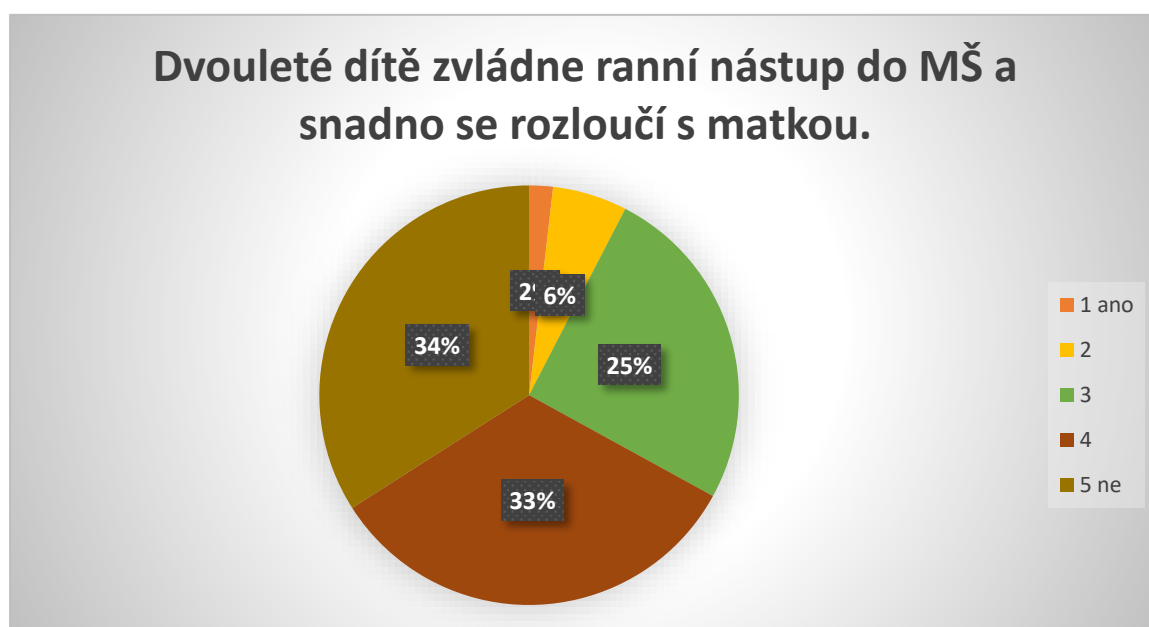
- V dotazníku následovala tvrzení, kde respondenti označovali téze o dvouletých dětech, ke kterému se přikláněli. Výroky byly sestavovány tak, jako kdyby byly dvouleté děti zapojeny do organizace dne.

7. Dvouleté dítě zvládne ranní nástup do MŠ a snadno se rozloučí s matkou?

Dítě přichází do školky ráno se svým rodičem. Chvíli, kdy se musí rozloučit, snáší každé dítě různě. Čím je však dítě mladší, je to pro něho těžší. Loučení s matkou je náročné i pro starší předškoláky. Na grafu vidíme, že převažovala možnost 5, jednoznačné ne a 4. Zajímavé je, že pouze 7 lidí odpovědělo, že ano. Lze říci, že se zde potvrzuje také to, co víme z vývojové psychologie a to, že je dítě ještě silně vázáno na matku. A vnímají to tak i pedagogové. Ženy od 20 až 30 let označovaly

nejvíce tvrzení 4-5, ženy od 30-40 označily možnost 4, ženy od 40 až 50 let 4 a ženy 50 a více leté možnosti 5. Muži byli v hodnocení mírnější, hodnotili 3 až 4 body.

„Dle mého názoru děti nejsou dostatečně fyzicky ani psychicky vyzrálé, potřebují maminku a upínají se na učitelky. Ty pak nedělají nic jiného, než že veškerou pozornost směřují k těmto dětem a nemají dostatek času věnovat se starším dětem. Učitelka není stroj a ani se nemůže rozdějit, aby se věnovala dvouletým a zároveň předškolákům - to prostě nelze! Je to nejen velká psychická zátěž pro učitelky, ale především pro děti. Myslím si, že pokud rodiče za každou cenu děti potřebují dát do nějakého výchovného zařízení již v tomto věku, měly by opět začít fungovat jesle, které těmto dětem poskytnou dostatečnou péči.“ (respondentka).

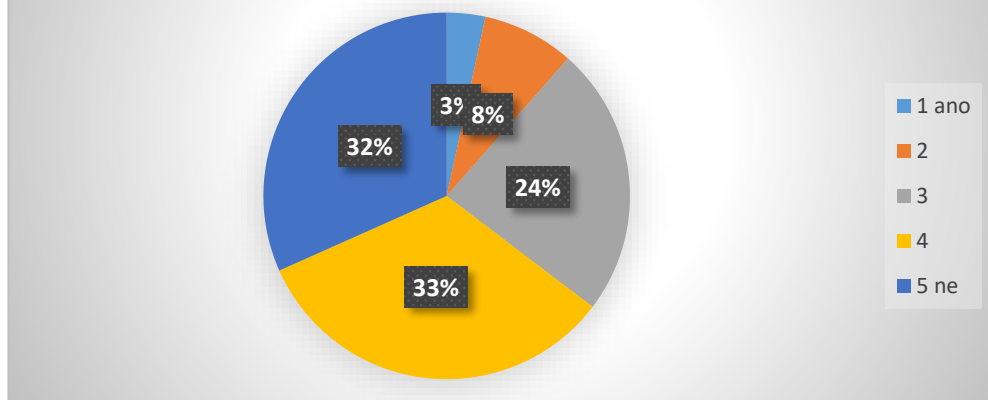

Obrázek 7: Jak dítě zvládne ranní nástup do MŠ a loučení s matkou

8. Dokáže se při volné hře samo zabavit a najít si činnost, která ho bude bavit?

Po rozloučení s rodičem má dítě prostor pro volnou hru. Děti při příchodu většinou běží za svými kamarády, pokud ve školce ještě nejsou, čekají na ně, nebo je dokonce vyhlíží. Dvouleté dítě si ještě převážně „hraje“ samotářsky, teprve se učí hrát. Jak vidíme, také u druhého tvrzení převažovaly negativní postoje. Možnost 1 označilo 13 respondentů, možnost 2 – 31, možnost 3 - 91, možnost 4-126, možnost 5 – 121 respondentů. Konkrétněji, muži volili možnost 3, ženy od 20 do 30 let možnost 4, ženy ve věku od 30 do 40 let 3 body, ženy ve věku od 40 do 50 let možnosti 5 a 50 a víceleté ženy volily možnost 5.

Dokáže se při volné hře samo zabavit a najít si činnost, která ho bude bavit.

Obrázek 8: Dokáže se dítě samo zabavit a najít si činnost.

9. Udrží pozornost při řízené činnosti?

Řízená činnost patří mezi hlavní činnost dne. Většinou se začíná v kruhu, kde by měly děti kantorku poslouchat a popřípadě na ni reagovat. Již nyní je ve školce velký počet dětí a udržet je v kruhu je náročné, i když se jedná jen o předškoláky.

Také tvrzení o řízené činnosti ukazuje negativní hodnocení. Celkem 206 respondentů označilo jednoznačné ne, dalších 126 bylo pro možnost 4, 35 pro možnost 3, 13 pro možnost 2 a pouze 2 pro možnost 1, tedy jednoznačné ano. Konkrétněji muži označili 4 body, ženy od 20 do 30 let 5 body, ženy od 30 do 40 let označily možnost 3, ženy od 40 do 50 let vybraly možnost 5 a ženy od 50 a více let také možnost 5. Právě řízená činnost v mateřské škole by byla komplikovaná pro zapojení dvouletých dětí. Zároveň je důležitá pro ostatní děti.

„Záleží na konkrétním dítěti. Ve třídě máme dvě dvouleté holčičky. Jedna je úplně v pohodě, téměř samostatná. Ale ta druhá je pohroma. Nemluví, takže nedokáže říct, co potřebuje. Při řízené činnosti absolutně neplní, to co má. Dělá si, co chce, všude běhá a vyrušuje. Ostatním se to taky nelíbí. Není v silách učitelky, aby se věnovala pouze jí. Chvilku neposedí. Rozhazuje věci, bije ostatní, křičí... Pro jednu učitelku je absolutně nemožné to vše zvládat. Je šílené, aby tak malé děti byly dohromady s předškoláky. Každá tato věková skupina potřebuje odlišnou péči.. Dvouletí by měli být ve speciálních třídách určených pro tak malé děti. Měl by tam být menší počet dětí a určité chůva. Měli by svůj vlastní program uzpůsobený věku.“ (respondentka)

Obrázek 9: Jak dítě udrží pozornost během řízené činnosti.

10. Dítě mladší tří let se dokáže zapojit do řízené činnosti?

Řízená činnost bývá uzpůsobena pro danou věkovou kategorii dětí. Když bude ve třídě i dvouleté dítě, učitelka bude muset vymyslet náhradní řízenou činnost pro dítě a i když ji vymyslí, stále zde zůstává otázka, zda to dítě zvládne a zapojí se do činnosti. U tvrzení číslo 10, které se také týká řízené činnosti, jsou výsledky spíše pozitivní. Celkem 11 respondentů označilo možnost 1, jednoznačné ano, 43 možnost 2, 129 možnost 3, 136 možnost 4 a 63 možnost 5, jednoznačné ne. Podrobněji muži volili možnost 3, ženy od 20 do 30 let možnost 5, ženy od 30 do 40 let možnost 3, ženy ve věku od 40 do 50 let vybraly možnost 5 a 50 a víceleté ženy možnost 4. Je možné, že se respondenti zamýšleli nad tím, jestli by se nezapojili vůbec do žádné řízené činnosti, nebo zda by se možná zapojili, kdyby byli v jedné třídě se stejně starými dětmi a dělali by činnosti odpovídající jejich věku.

„Běžnou organizaci je třeba změnit. Dvouleté děti usínají u oběda, při řízených činnostech

si svévolně hrají, což ostatní ruší. Dvouleté děti patří do náručí mámy a to, že dříve se do MŠ přijímaly děti zpravidla od 3 let, mělo svůj vlastní význam.“

(respondentka)

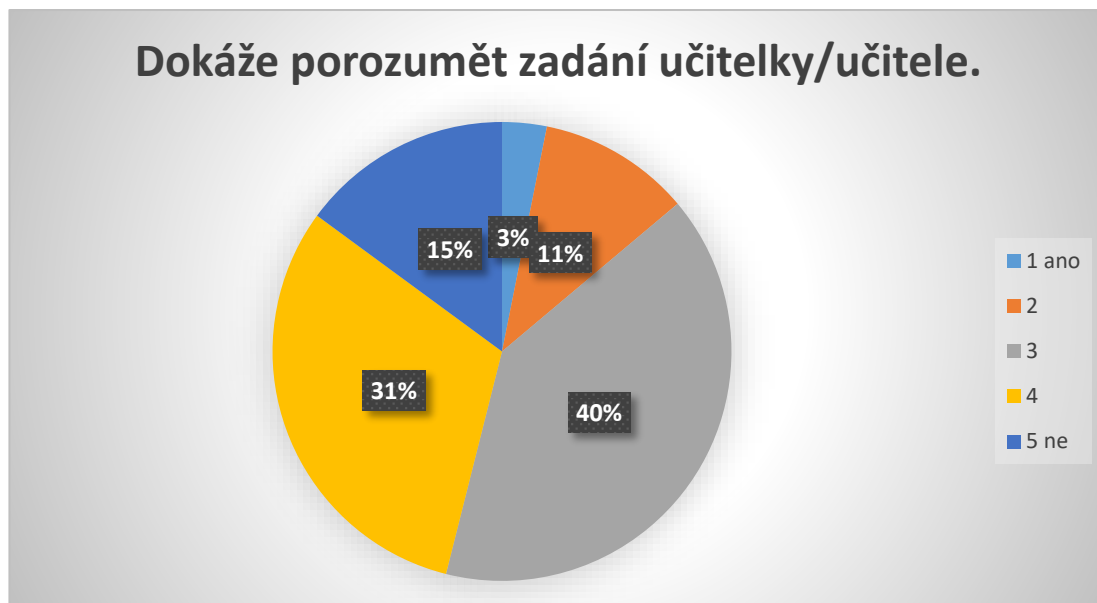

Obrázek 10: Zda se dokáže dítě zapojit do řízené činnosti.

11. Dokáže porozumět zadání učitele/učitelky?

Dítě v tomto věku převážně špatně komunikuje. Můžeme říci, že je tato možnost individuální stejně jako ostatní, ale také to, že se dítě nějakým způsobem domluví. Otázkou zůstává, zda dítě chápe, co po něm učitelka chce. Také nejvíce respondentů 153, označilo možnost 3, která je mezi ano/ne. Možnost 1 si vybralo 12 respondentů, 2- 41 respondentů, 4 – 119 a jednoznačné ne, tedy možnost 5 – 57 respondentů. Podrobněji muži zvolili možnost 3, ženy od 20 do 30 let zvolily možnost 4, ženy od 30 do 40 let vybraly možnost 3, ženy ve věku od 40 let do 50 let vybraly možnost 4 a 50 a víceleté ženy volily stejně. Také výsledky zde jsou očekávané. Týkají se komunikace dítěte s učitelkou/osobou a můžeme říci, že s dvouletým dítětem se nějakým způsobem domluvíme, i když to nemusí být komunikace verbální.

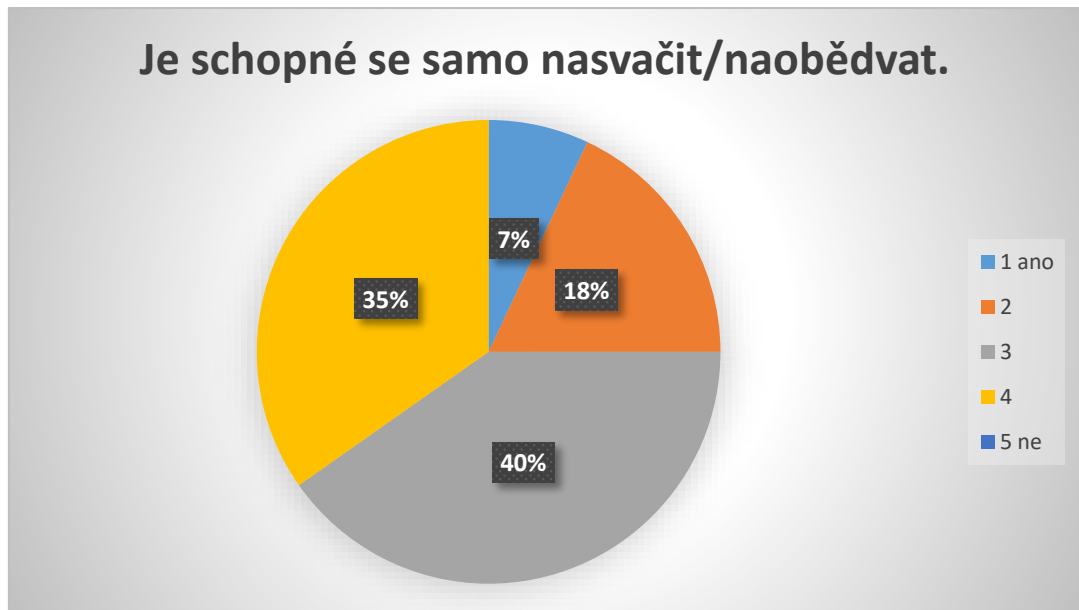
Dokáže porozumět zadání učitelky/učitele.

Obrázek 11: Zda dítě dokáže porozumět zadání učitele/učitelky.

12. Je schopné se samo nasvačit/naobědvat?

Jedním z úkolů učitelky při samoobsluze je, dohlížet na to, jak dítě drží příbor a zda se s ním zvládá najíst. Tvrzení číslo 12 dopadlo podobně jako tvrzení 11. Nejvíce respondentů a to 132 označilo možnost 3 tedy ano/ne. Možnost 1 označilo 23 respondentů, možnost 2 označilo 59 respondentů, možnost 4 – 114 dotazovaných a možnost 5 – 54 dotazovaných. Konkrétněji muži, odpovídali možností 4, ženy od 20 do 30 let 3, ženy od věku 30 let do 40 let do 50 let vybraly možnost 4 a ženy 50 a víceleté možnost 4.

Obrázek 12: Zvládnutí dítěte se samo nasvačit/naobědvat.

13. Dokáže si dojít na toaletu, nebo dokáže říci, kdy potřebuje vykonat potřebu?

Většina dětí mladších tří let používá plínky. Je zcela běžné, že se ve školce pomoci dokonce i předškolák. U dvouletého dítěte tomu nebude jinak, ba naopak. Nutné je také dodat, že by se do školek musely nakoupit přebalovací pulty. Nebo budou učitelky přebalovat děti na zemi? Celkem 20 dotázaných označilo možnost 1, jednoznačné ano. Možnost 2 zvolilo 54 dotázaných, možnost 3 - 137 dotázaných, možnost 4 – 121 respondentů a možnost 5, jednoznačné ne 50 respondentů. U této možnosti jsem očekávala spíše negativnější hodnocení. Přesněji muži volili možnost 2 a možnost 4, ženy od 20 do 30 let možnost 3 a 4, ženy ve věku 30 až 40 let vybraly možnost 4, 40 až 50 leté ženy možnost 3 a 50 a víceleté ženy možnost 4.

Obrázek 13: Schopnosti dítěte si říci, že potřebuje vykonat potřebu.

14. Je schopné se převléknout na vycházku?

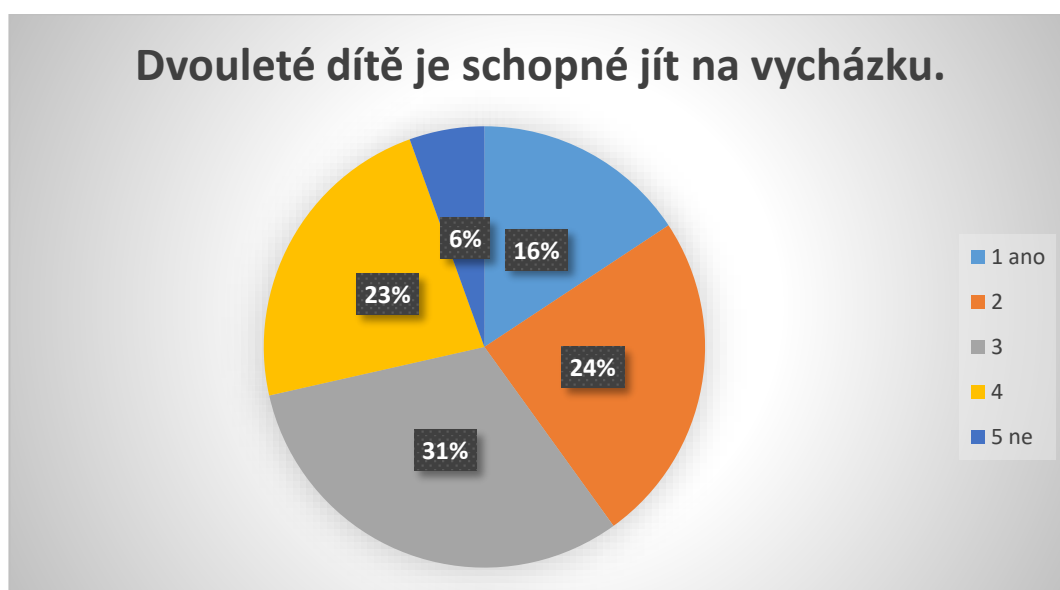
Nejvíce respondentů označilo možnost jednoznačného dne, tedy možnost 5 a to 196 dotázaných. Druhou nejčastěji označovanou odpovědí byla možnost 4, celkem 125, možnost 3 označilo 50 dotázaných, možnost 2 si vybralo 9 lidí a pouze 2 lidi označili možnost 1. Většina se přiklání k tomu, že by to dvouleté dítě nezvládlo. Konkrétněji muži volili možnost 4, ženy od 20 do 30 let možnost 5, ženy ve věku 30 až 40 let možnost 5, ženy ve věku 40 až 50 let volily možnost 4 a stejně tak hodnotily i 50 a víceleté ženy.

Obrázek 14: Schopnost dítěte se převléknout na vycházku.

15. Dvouleté dítě je schopné jít na vycházku

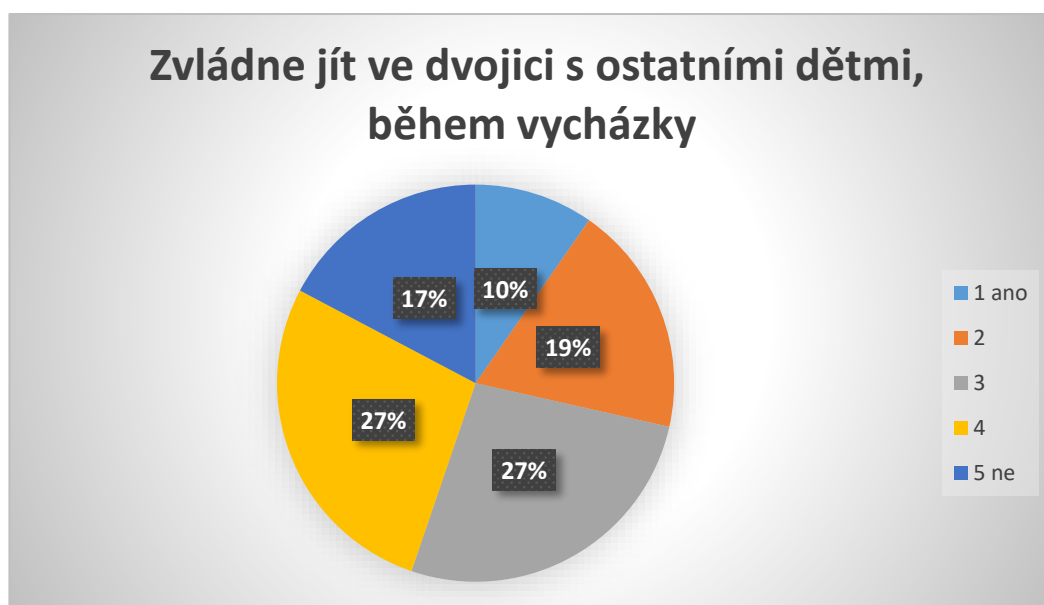
S každým dítětem by se mělo chodit na čerstvý vzduch. S dvouletým dítětem je to tak, že je často unavené. Už do školky je přivezeno v kočárku a také na procházce ještě neujde takovou vzdálenost jako právě předškolák, či starší dítě. K jednoznačnému ano se přiklonilo 60 dotázaných, k možnosti 2 – 93 dotázaných, nejvíce respondentů si vybralo možnost 3 – 120, 88 dotázaných zvolilo možnost 4 a jednoznačné ne pouze 21 respondentů. U této otázky jsem nepředpokládala negativní výsledek. Dvouleté děti by měly být zvyklé chodit na procházku se svou matkou, se školkou by to také neměl být problém. Podrobněji muži zvolili možnost 2, ženy od 20 do 30 let možnost 3, ženy ve věku 30 až 40 let také možnost 3, ženy ve věku 40 až 50 let vybraly body 3 až 4 a 50 a víceleté ženy 4.

Obrázek 15: Schopnost dítěte jít na vycházku.

16. Zvládne jít ve dvojici s ostatními dětmi během vycházky?

Celkem 37 respondentů označilo možnost 1, možnost dva označilo 72 dotázaných, možnost tři označilo 102 respondentů, možnost 4 – 105 dotázaných a možnost 5 – 66 dotázaných. Celkové výsledky jsou spíše negativní. Podrobněji odpovědi jsou muži: zvolili body od 1 po 4, ženy ve věku od 20 do 30 let možnost 3 až 4, 30 až 40 leté ženy zvolily možnost 3, 40 až 50 leté ženy vybraly možnosti 3 až 4 a 50 a víceleté ženy zvolily možnost 5.

Obrázek 16: Zvládnutí jít ve dvojici během vycházky.

17. Co si myslíte o zapojení dvouletých dětí do organizace dne? Jak byste vyřešil/a otázku dvouletých dětí?

Nasbíralo se 382 odpovědí. Z důvodu vysokého počtu zde nebudou zveřejněny všechny odpovědi, ale pouze průměr nejčastějších odpovědí. Asi nejčastější odpovědí bylo, že dvouleté děti do MŠ vůbec nepatří a mělo by ještě zůstat s matkou, protože mateřská láska je nenahraditelná. Jako východisko učitelky uvedly, že by opět zavedly jesle, jestli je potřeba zajistit péči o mladší dítě. Dále se velmi často objevovalo, že dvouleté dítě patří ještě k matce, protože nic nenahradí péči a lásku matky jako sama matka dítěte. Učitelky také uvedly, že se děti špatně loučí s matkou a jsou plačtivé. Dalším názorem také bylo snížit počty dětí na třídu a zvýšit počet pedagogů, chův, nebo asistentek. Dvouleté děti mají individuální potřeby. Někteří z dotázaných také uvedli, že jim děti usínají během řízené činnosti, při oblékání na ven a když už ven jdou, neujdou tolik, jako třeba

předškoláci. Brzdí práci učitelek, které nemohou vykonávat svoji práci naplno, ale musí dělat „chůvy“. Děti si také neumějí hrát, to se teprve učí a obtěžují jiné děti, hází po nich hračkami, nevydrží sedět v kroužku. A zvládnout dokonce i ty šikovnější je pro učitelky fyzicky, tak psychicky náročné.

„Podle mého názoru dvouleté děti do školky nepatří. Jejich organizaci bych vyřešila vznikem jeslí - tam můžou mít podmínky, budou tam mezi vrstevníky, mělo by jich tam být méně, paní učitelky budou mít pro sebe a pořád po ruce. Měla jsem dvouleté děti ve třídě, když jsem pracovala v mateřské škole a nic jiného jsme nedělali, než utěšovali, převlékali počůrané oblečení a uklízeli po dětech hračky. Nyní jsem sama matkou a vím, že takto malé dítě bych to školky nedala, není ještě připraveno. Některé děti jsou možná šikovné a chtějí mezi ostatní děti, ale do třídy mezi dalších 20 dětí a ještě k tomu starších nepatří.“ (respondentka)

2.2.1. Shrnutí výsledků šetření

Dle grafů můžeme vidět, že postoje učitelů k nástupu dvouletých dětí jsou spíše negativní. Celkové výsledky grafů jsou vymezeny od 3 do 5 bodů. Ještě konkrétnější výsledky, kde je vymezení věku a pohlaví, ukazují, že jsou postoje učitelů negativní.

Z důvodu nízké účasti mužů nemůžeme brát na jejich odpovědi zřetel. Jejich odpovědi můžeme hodnotit jako pozitivnější oproti ženám, ale pro lepší porovnání by bylo zapotřebí více respondentů mužského pohlaví. Dalším faktem je, že všichni respondenti mužského pohlaví byli bezdětní. Zůstává otázkou, zda by odpovídali jinak, kdyby měli své děti.

Zajímavé je, že nejvíce negativně vidí situaci se zapojením dvouletých dětí do MŠ respondentky ve věku od 20 do 30 let a ve věku od 50 a více let. Názor se tedy neliší délkou praxe, ani tím, zda respondentky dítě měly, či ne. Nejpozitivněji vidí situaci respondentky od 30 do 40 let. Musíme však podotknout, že nemůžeme hovořit o nijak zvlášť pozitivním výsledku, protože opět převažují spíše negativní odpovědi.

Závěr

Začlenění dvouletých dětí do mateřských škol je velmi komplikovaná úloha. Není divu, že se k ní vyjadřuje mnoho psychologů a široké veřejnosti. V teoretické části jsem se snažila na téma nahlédnout z různých pohledů. Vývojová psychologie opravdu ukazuje, že to není dobré řešení. Matka je pro dítě dá se říct nenahraditelný člověk a jak dítě, tak i matka by si spolu měli užít čas, jenž jim byl dán.

Velmi mile mě překvapila vysoká účast při plnění dotazníku a také vysoký počet pedagogů, kteří měli zkušenost s dvouletými dětmi v mateřské škole. Díky tomu můžeme znát přesný názor pedagoga, který už zkušenost s dvouletými dětmi má a může tedy přesně říci, jak se mu pracuje. Bylo mi umožněno nahlédnout do určitých komplikací, do kterých se učitelé běžně dostávají. Některé, často se opakující, jsem uvedla v poslední otázce v praktické části. Pedagogové uvedli, že jim děti usínají při jídle, při vycházce a ani nedokáží ujít podobnou vzdálenost, jako starší děti, které byly také plačtivější než ostatní.

Musím souhlasit s názorem některých z paní učitelek, které tvrdí, že mateřská škola je institucí vzdělávací a ne hlídací. Z vlastní zkušenosti vím, jak je náročné vést třídu dětí s vysokou kapacitou (která přetrvává skoro v každé škole). Nedovedu si představit smíšenou třídu s dvouletými dětmi. Také dotázané učitelky uváděly, že jsou psychicky a fyzicky vyčerpané, navíc nemohou provádět svou práci tak, jak mají, protože děti mladší tří let mají jiné potřeby. Takové děti učitelky při práci vyloženě brzdí. Postoje učitelů MŠ jsou dle výsledků z dotazníku spíše negativní.

Z uvedeného výzkumu paní A. Benešové (2010) můžeme vidět, že ještě před 8 lety matky mladší děti do školky dávat nechtěly, něco se tedy muselo změnit. Jedním z důvodů změny může být i finanční situace. I když dítě nemám, mám pochopení pro matky, které z nějakého důvodu mladší dítě musí někam umístit. Jaké tedy najít východisko? Myslím si, že by stálo za to vzít v úvahu opětné založení jeslí. Dnešní doba je jiná a kvalita by byla také lepší, než dříve. Máme výhodu v tom, že víme, jaké faktory lidem vadily na dřívějších jeslích, můžeme se tomu tedy vyvarovat a vytvořit lepší, kvalitnější jesle. Pokud by stejně přetrvával letitý názor, že jesle v žádném případě nemohou kvalitně fungovat, byla bych pro vybudování speciálního zařízení pro mladší děti. Vše by zde bylo přizpůsobeno věku dětí, také prostředí, hračky a pracovaly by zde chůvy. Uvádím chůvy, protože učitelky studují na to, aby se staraly/vzdělávaly o děti od tří do šesti let. Jestliže by ani tento návrh neprošel, pak už jen stojí za to zamyslet se nad tím, zda by nebylo vhodné sestavit standardizovanou diagnostiku zralosti, jako je tomu u předškoláků.

Seznam literatury

BĚLINOVÁ, Ludmila, JÍROVÁ, Miloslava a Stanislav STRNAD, ed. *Metodika výchovné práce v jeslích a v mateřských školách*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1967. Knižnice metodické literatury.

HAŠKOVÁ, Hana, Steven SAXONBERG a Jiří MUDRÁK. *Péče o nejmenší: boření mýtů*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici se Sociologickým ústavem AV ČR, 2012. Sociologické aktuality. ISBN 978-80-7419-114-5.

KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4435-3.

KROPÁČKOVÁ, Jana a Hana SPLAVCOVÁ. *Dvouleté děti v předškolním vzdělávání*. Praha: Raabe, 2016. Dobrá školka. ISBN 978-80-7496-270-7.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

SKUTIL, Martin. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-778-7.

SVOBODOVÁ, Eva. *Vzdělávání v mateřské škole: školní a třídní vzdělávací program*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-774-9.

ŠULOVÁ, Lenka. *Raný psychický vývoj dítěte*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2010. 247 s. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze; 4. ISBN 978-80-246-1820-3.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

Dvouleté děti do školky nepatří. Může to poškodit jejich vývoj, varuje psycholog | info.cz. *Info.cz - Česko, svět, politika, zpravodajství, analýzy, události, byznys* [online].

Copyright © 2001 [cit. 21.03.2018]. Dostupné z: <http://www.info.cz/magazin/dvoulete-deti-do-skolky-nepatri-muze-to-poskodit-jejich-vyvoj-varuje-psycholog-10397.html>

Chyby první výchovy nás provázejí celým životem,.. | Výroky slavných . Výroky slavných | Obrazkové citáty a výroky [online]. Copyright © 2018 Výroky slavných [cit. 10.04.2018].

Dostupné z: <http://www.vyroky-slavných.cz/chyby-prvni-vychovy-nas-provazeji-celym-zivotem/>

Montessori citáty | Mateřská a základní škola MONTE. *Mateřská a základní škola MONTE* | *Montessori Ostrava* [online]. Dostupné z: <http://montessori.aaas.cz/montessori-citaty/>